

การแนะแนวการศึกษา

ความหมายของการแนะแนวการศึกษา

การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) เป็นกระบวนการหนึ่งของการแนะแนว ซึ่งมีจุดหมายปลายทางที่สำคัญ คือ เพื่อให้บุคคลประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน กระบวนการในที่นี้หมายถึงวิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลสามารถช่วยตนเองได้ กล่าวคือช่วยให้บุคคลรู้จัก และเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งถึงสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองว่าเหมาะที่จะศึกษาในด้านใด และมากน้อยเพียงใด ช่วยให้รู้จักและเข้าใจโลกกว้างทางการศึกษา ซึ่งมีขอบข่ายกว้างใหญ่ต่อเนื่องตลอดชีวิต และไม่มีวันจบสิ้น ช่วยให้เข้าใจ และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างโลกทางการศึกษากับโลกของงานอาชีพ หรือตระหนักในคุณค่าของการศึกษาเพื่ออาชีพ ทั้งปัจจุบันและอนาคต ช่วยให้รู้จักเลือก และตัดสินใจอย่างฉลาดในการวางแผนชีวิตทางด้านการศึกษาเพื่ออาชีพ ช่วยให้รู้จักคิดปรับปรุง และพัฒนาวิธีการศึกษาเล่าเรียนของตน และช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองจนประสบความสำเร็จทางการศึกษาในที่สุด

ประโยชน์ของการแนะแนวการศึกษา

ปัญหาที่ก่อให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา มีสาเหตุหลายประการ เช่น การไม่รู้จักตนเองดีพอในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจ การตั้งความคาดหวังทางการศึกษาไว้สูงเกินขีดภาพ หรือเกินศักยภาพของตน การไม่รู้จักโลกทางการศึกษา หรือมองไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโลกทางการศึกษากับโลกของงานอาชีพ การไม่รู้จักคุณค่าของการศึกษาเพื่ออาชีพ การไม่รู้จักเลือก หรือตัดสินใจอย่างฉลาดในการวางแผนชีวิตทางการศึกษาเพื่ออาชีพ การไม่รู้จักพัฒนาวิธีการศึกษาเล่าเรียนของตนให้มีประสิทธิภาพ และไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเล่าเรียนของตนเหล่านี้เป็นต้น สาเหตุดังกล่าวนี้ไม่เพียงแต่ก่อให้เกิด

ปัญหาความสูญเปล่าทางการศึกษา และภาระว่างงานเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบไปถึงความสูญเปล่าทางทรัพย์สิน หรือเศรษฐกิจ ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวมของชาติ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ไปโดยไร้ประโยชน์อีกด้วย ฉะนั้นหากเราต้องการที่จะพัฒนาบุคคลให้มีความคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว การแนะแนวการศึกษาจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนาคนในทิศทางที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ปัญหาความสูญเปล่าทางการศึกษา และปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นตามมาอีกด้วย หลักการของการแนะแนวการศึกษา

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นอย่างหนึ่งตลอดชีวิตของคน เพราะการศึกษาทั้งระบบในโรงเรียน และระบบนอกโรงเรียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคม และความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

ฉะนั้น หลักการในการแนะแนวการศึกษา ที่ควรจะยึดถือก็คือ (๑) ควรจัดเป็นกระบวนการต่อเนื่องสำหรับทุกคน โดยไม่จำกัดอายุ เพศ ชั้นวรรณะ เชื้อชาติ หรือสัญชาติ (๒) ควรจัดทั้งระบบในโรงเรียน และนอกโรงเรียน เพื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในสังคม (๓) ทุกสถาบันหรือหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน ควรจะจัดให้มีบริการหรือ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้รับการแนะแนวการศึกษา หรือ ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับโลกกว้างทางการศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสมและทันสมัย (๔) รัฐและเอกชนควรร่วมมือและประสานงานกันในการให้บริการแนะแนวการศึกษา โดยอาศัยสื่อมวลชนและ อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ทุกรูปแบบ และ (๕) ควรจัดให้มีการติดตามผล ประเมินผล และวิเคราะห์วิจัยผลการให้การแนะแนวการศึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินงานการแนะแนวการศึกษาในโรงเรียนหรือสถานศึกษา

เนื่องจากกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนหรือนิสิต นักศึกษาทุกคน ซึ่งจึงเป็นผู้ให้บริการหรือประโยชน์ โดยตรงจากการแนะแนวการศึกษา ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและเป็นระบบที่ถูกต้อง โรงเรียน หรือสถานศึกษาควรจะดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีโครงการ และแผนปฏิบัติงานแนะแนวการศึกษาเป็นประจำปี ตลอดทั้งปี โดยมีคณะกรรมการแนะแนว หรือเจ้าหน้าที่แนะแนวเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และประสานงานกับหน่วยงาน และบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน หรือในชุมชน

(๒) จัดบริการรวบรวมข้อมูล และศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลให้เป็นระบบด้วยกลวิธีต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสอบถาม การทดสอบ เป็นต้น มีระเบียบวิธีและเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการศึกษา สติปัญญาความสามารถ ความถนัดทางการเรียน ฯลฯ เพื่อใช้ประโยชน์ในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวทางศึกษาต่อ หรือการวางแผนชีวิตด้านการศึกษาและ อาชีพ แก่นักเรียน หรือนิสิตนักศึกษา ทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม

(๓) จัดการรวบรวม และ บริการข้อมูลทางการศึกษาในรบบสารสนเทศ หรือ ศูนย์บริการข้อมูลต่างๆ แก่นักเรียน โดยจัดเป็นห้องสมุดหรือมุมแนะแนวการศึกษา มีป้ายประกาศหรือป้ายเสนอแนะข้อมูลการศึกษา เป็นประจำ มีเอกสารเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสถานการศึกษา และสถานฝึกอาชีพต่างๆ ทุกระดับประเภท มีเครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ให้ข้อมูลทางการศึกษา เช่น ภาพยนตร์ วัสดุโอบหรือภาพทัศน สไลด์ หรือภาพนิ่ง คอมพิวเตอร์ เป็นต้น มีลิ้นชักเก้าอี้สำหรับครูและ นักเรียน ที่เข้ามาใช้บริการหรือมาขอคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่แนะแนว การจัดระบบสารสนเทศดังกล่าวนี้ นอกจากอาศัยความร่วมมือจากครูอาจารย์ในโรงเรียน และสถาบันต่างๆ แล้ว ควรจะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรวบรวม และ การจัดบริการด้วย

(๔) จัดเสนอเนื้อหาสาระ และรูปแบบของการแนะแนวการศึกษาให้มีลักษณะน่าสนใจ และเหมาะสมกับวัยของเด็กในช่วงโมงหรือคาบกิจกรรมแนะแนว เช่น

การเล่นเกมส์ การอภิปราย การโต้เถียง การจัดนิทรรศการ การรายงาน การแสดงละครหรือบทบาทสมมุติ การพิมพ์เอกสารเผยแพร่ การฉายภาพยนตร์ ภาพนิ่ง หรือภาพทัศน การเชิญวิทยากรมาบรรยายหรือตอบปัญหา เป็นต้น ในประเด็นหรือหัวข้อต่างๆ เช่น การเลือกวิชาเรียน หรือแผนการเรียนอย่างฉลาด คุณค่าของวิชาเรียน เรียนเก่งเรียนอย่างไร โอกาสทางการศึกษาต่อ เทคนิคในการสอบ ประโยชน์ของการเรียนซ่อมเสริม การศึกษาเพื่อชีวิตอย่าคิดสั้น โอกาสทางการศึกษาเพื่ออาชีพ ฯลฯ อนึ่ง การจัดรายการดังกล่าวนี้ควรจัดให้สอดคล้องกับวัย และความต้องการของนักเรียน และควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วยในการดำเนินงานตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ภายใต้การให้คำปรึกษา และควบคุมดูแลของครูอาจารย์แนะแนว หรือครูที่ปรึกษา

(๕) กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ควรจัดให้มีหน่วยงานกลางในการบริการให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาและ อาชีพแก่โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยมีอุปกรณ์เครื่องมือทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ในลักษณะของศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ หรือหน่วยบริการสารสนเทศทางการศึกษาและอาชีพ โดยเสนอบริการด้านเอกสารข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัย และอุปกรณ์เครื่องมือแนะแนวที่มีคุณค่า เช่น แบบสำรวจความสนใจทางการศึกษา แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน ภาพยนตร์ และภาพนิ่งหรือภาพทัศน ไปสเตอร์แนะแนว ฯลฯ นอกจากนี้ควรจะใช้สื่อมวลชนต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ ให้เป็นประโยชน์ในการเสนอข้อมูลทางการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ที่น่าสนใจด้วย วิธีดำเนินการแนะแนวทางการศึกษานอกโรงเรียนหรือสถานศึกษา

เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการเป็นประชาชน - ส่วนใหญ่ ซึ่งมีความหลากหลายในด้านวัย เพศ เชื้อชาติ สัญชาติ พื้นฐานการศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งประสบการณ์ชีวิต ซึ่งแตกต่างกัน ฉะนั้น กรมวิชาการแนะแนวการศึกษา และรูปแบบของการเสนอข้อสนเทศทางการศึกษาควรจะมีลักษณะพิเศษ และหลาย

รูปแบบที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และ สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่ในสังคม ซึ่งควรจะมีวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) จัดในลักษณะรายการบันเทิง เช่นในรูปแบบของละครวิทยุ ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ การละเล่นพื้นเมือง รายการตลกขบขัน รายการเวทีวาทิ หรือ แชววาทิ การได้วาทิ ฯลฯ โดยสอดแทรกข้อมูลแผนงานการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตทางการศึกษาเพื่ออาชีพ การศึกษาต่อ การเลือกวิชาเรียน หรือแผนการเรียน วิธีการเรียนที่ถูกต้อง ฯลฯ แต่ข้อมูลดังกล่าวนี้ ต้องมีความถูกต้องและทันสมัย ทั้งต้องไม่มาก หรือซ้ำซากเป็นวิชาการมากเกินไปจนทำให้ผู้ชม หรือ ผู้ฟังเบื่อหรือรำคาญ

(๒) จัดเป็นรายการพิเศษ หรือให้บริการสอดแทรกความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ โลกกว้างทางการศึกษา ในการประชุม หรือสัมมนาของสมาชิก หรือกลุ่มสมาชิก

ของสถาบัน องค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน โดยจัดในลักษณะการบรรยาย การแจกเอกสาร ข้อมูล การฉายภาพยนตร์ ภาพทัศน์ หรือภาพนิ่ง และการตอบปัญหาต่าง ๆ ตามความสนใจของสมาชิก

(๓) หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการศึกษา และการพัฒนาอาชีพของประชาชน นอกโรงเรียน เช่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ กรมแรงงาน กรมประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ฯลฯ ควรจะร่วมมือ และประสานงานกันในการเสนอข้อเสนอแนะทางการศึกษาและอาชีพ แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวในข้อ (๑) และ (๒) นอกจากนี้ หน่วยงานเอกชนจะมีบทบาทสำคัญในการให้ความร่วมมือสนับสนุน หรือดำเนินการด้วยถ้ามีความสามารถเพียงพอ และตระหนักในคุณค่าของการแนะแนวการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

สวัสดี สุวรรณอักษร